

İŞ KAYBI TAZMİNATI

I- GİRİŞ

Özelleştirme uygulamaları sırasında veya sonrasında işini kaybedenlere, yasalardan veya toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ayrıca iş kaybı tazminatı da ödenmektedir.

Pasif istihdam politikası olan iş kaybı tazminatından yalnızca kamu işçileri yararlanabilmektedir. Bu konudaki düzenlemeler 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunda yer almaktadır.

II- İŞ KAYBI TAZMİNATI KİMLERE ÖDENİR

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun İş Kaybı Tazminatı Ödenmesi ve Diğer Hizmetlerin Verilmesi başlıklı 21 inci maddesine göre, **"özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması, süreli ya da süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedeniyle; bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri tâbi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenir."**

Düzenlemeye göre, özelleştirme nedeniyle, iş akdiyle çalışan işçiler işsiz kalırlarsa, kıdem tazminatı almaları şartıyla, ayrıca iş kaybı tazminatı da ödenir.

III- İŞ SÖZLEŞMESİ FESHİ VE NEDENİ

Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda iş kanunlarına tabi olarak çalışırken; bunların özelleştirmeye hazırlanmaları, özelleştirilmesi, küçültülmesi, faaliyetlerinin durdurulması, kapatılması veya tasfiye edilmesi nedenleriyle, bu kuruluşların sermayelerindeki kamu payının % 50'nin altına düşmesinden, anonim şirket haline dönüştürülmeyenlerin ise devir-teslim tarihinden itibaren bir yıl içinde, **hizmet akitlerinin haklı neden olmaksızın işveren tarafından feshedilmesi veya haklı nedenlerle kendileri tarafından feshedilmesi** sonucu işsiz kalanlara iş kaybı tazminatı ödenir ve diğer hizmetlerden yararlanırlar.

IV- İŞ KAYBI TAZMİNATININ MİKTARI

Günlük iş kaybı tazminatı, günlük net asgari ücretin iki katıdır.

Hizmet akdinin sona erdiği tarihte aynı işveren ile hizmet akdi kesintisiz en az; 550 günden beri devam edenlere 90 gün, 1100 günden beri devam edenlere 120 gün, 1650 günden beri devam edenlere 180 gün, 2200 günden beri devam edenlere 240 gün süre ile iş kaybı tazminatı verilir. İş kaybı tazminatı üç ay ile sekiz ay arasında, işsize elde ettiği gelirden bağımsız olarak net asgari ücretin iki katı olarak ödenmektedir.

Özürü personele ise (ilgili kanunların öngördüğü I, II ve III. derece), hak ettikleri tutarın iki katı oranında iş kaybı tazminatı verilmektedir.

Özelleştirme nedeniyle işsiz kalanların yeni bir iş bulmalarına katkı sağlamak amacıyla, mesleklerini geliştirmeleri, bir meslekte yetişmelerini ya da meslek edinmeleri için gerekli diğer ödemeler de yapılmaktadır.

Eğer ortada satış ya da birleşme var ise aynı işveren şartı aranmamaktadır.

Aynı işverene bağlı olarak, hizmet akdi belirli sürelerle askıya alınmak suretiyle istihdam olunan geçici, mevsimlik işçilere de iş kaybı tazminatı ödenmektedir.

Hizmet akdinin başladığı ve sona erdiği tarihler arasındaki işverenin (kamudaki birleşmeler hariç) değişmemiş olması veya satış ve devir halinde ise işyerinin çalışanları ile birlikte devredilmesi halinde işveren aynı işveren olarak kabul edilmektedir.

Silah altına alınanların görevlerinin bitiminde süresi içinde iş başı yapmaları halinde askerlikte geçen süreleri, hizmet akdi yönünden kesinti kabul edilmez. Primini borçlananlar için bu süre, iş kaybı tazminatı ödeme süresine esas hizmet akdi süresi hesaplamalarında dikkate alınmaktadır.

Hizmet akdi sona erdiğinde 5510 sayılı Kanuna göre, yaşlılık aylığına hak kazananlara iş kaybı tazminatı ödenmez, diğer hizmetlerden yararlanamazlar.

İş kaybı tazminatı ve diğer hizmetlerden yararlananların, işe yerleştirilmeleri veya kendilerinin iş bulmaları halinde ödenmekte olan tazminata ve diğer hizmetlere ilişkin hakları sona ermektedir.

V- İŞ KAYBI TAZMİNATI İÇİN MÜRACAAT

Söz konusu tazminat ve diğer hizmetlerden yararlanmaya hak kazananların, bu tazminat ve hizmetlerden yararlanabilmeleri için, hizmet akitlerinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde Türkiye İş Kurumuna başvurmaları zorunludur. Türkiye İş Kurumu hak sahiplerinin başvurularını müteakip, gerekli incelemeyi en geç 30 gün içinde sonuçlandırarak iş kaybı tazminatına hak kazanıldığını tespit etmesi halinde hizmet akdinin feshi tarihinden geçerli olmak üzere, inceleme ve buna ilişkin işlemlerin sonuçlanmasından itibaren 10 gün içinde iş kaybı tazminatını aylık olarak ödemeye başlar.

Mücbir sebep olmaksızın 30 günlük süreyi geçirenlere iş kaybı tazminatı ödenmez.

İş kaybı tazminatı ile işsizlik ödeneğini birlikte almaya hak kazananlara öncelikle iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı ödemesi bittikten sonra iş kaybı tazminatı ödenen süreler işsizlik ödeneği ödenecek toplam süreden mahsup edilir. Kalan süre boyunca da hak ettiği işsizlik ödeneği ödenir. Örneğin: İşyerinin özelleştirilmesi sonucu işsiz kalan kamu işçisine en fazla 8 ay iş kaybı tazminatı ödenecektir. Son üç yılda 1080 gün işsizlik sigortası prim ödemesi olduğunu varsaydığımızda, bu kişiye ilk önce 8 ay süreyle iş kaybı tazminatı, işsizlik

ödeneğine hak kazandığı 10 aya karşılık (iş kaybı tazminatı aldığı süre mahsup edildikten sonra) 2 ay da işsizlik ödeneği ödenecektir.

Türkiye İş Kurumu, iş kaybı tazminatı ödediği kişiler adına ödeme süresi boyunca genel sağlık sigortası primlerini de Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırmaktadır.

VI- İŞ KAYBI TAZMİNATININ KESİLMESİ

İş kaybı tazminatı almaktayken yaşlılık aylığına hak kazanılması (emeklilik için müracaat etmeye gerek yoktur. Emekliliği hak edecek durumda olmak yeterlidir), işe girilmesi veya vefat edilmesi halinde o gün itibarıyla kesilir ve tekrar başlatılmaz. Askere gidenlerin tazminatları ise askerlik nedeniyle durdurulur, terhisten sonra 30 gün içinde tekrar başvurulursa duran ödemeler tekrar başlatılır.

İş kaybı tazminatı alınan dönemde sağlık raporu alınması veya geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanılması iş kaybı tazminatı ödemelerinde herhangi bir kesintiye neden olmamaktadır.

VII- SONUÇ

Ülkemizde özelleştirme uygulamalarına 1986 yılında başlanmıştır. Özelleştirilen veya özelleştirilmeye hazırlanması nedeniyle iş sözleşmeleri tazminata hak kazanacak şekilde işsiz kalan kamu işçilerine çalışma sürelerine göre üç ayla sekiz ay arasında asgari ücretin iki katı tutarında iş kaybı tazminatı ödenmektedir.

Kamu işçilerinin iş kaybı tazminatını hak edebilmesi için iş sözleşmeleri haklı neden olmaksızın işveren tarafından feshedilmesi ya da kendileri tarafından haklı nedenlerle sona erdirilmesi gerekmektedir.

Yaşlılık aylığına hak kazanılması, işe girilmesi ya da vefat edilmesi halinde iş kaybı tazminatı kesilir örneğin girilen işten çıkılması durumunda bile tekrar ödenmeye başlanmaz.